

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

דמוקרטיה בישראל: פוליטיקה וממשל - 56095

תאריך עדכון אחרון 05-10-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר גייל טלשיר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Gayil.talshir@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום חמישי, 14:15 - 13:15

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יציג את התפתחות המערכת הפוליטית בישראל מתקופת היישוב ועד ימינו תוך דיון מרוכז באירועים, תופעות וסוגיות פוליטיות נבחרות שעיצבו (ומעצבים) את המערכת הפוליטית והמשטר הדמוקרטי בישראל. בחלקו הראשון של הקורס נדון בהיסטוריה הפוליטית של התפתחות הדמוקרטיה בישראל ובשאלת החוקה, חוקי היסוד ורשויות השלטון. החלק השני של הקורס יתמקד במערכת היחסים שבין פוליטיקה למשפט ובין פוליטיקה לחברה כמו גם בין שלושת רשויות השלטון. לבסוף, נקיים דיון כולל בסוגיות אקטואליות הנוגעות לעתיד הדמוקרטיה בישראל.

מטרות הקורס:

1. להציג לסטודנטים את ההיסטוריה שעיצבה את המערכת הפוליטית בישראל.
2. להקנות לסטודנטים כלים להבין ולנתח אירועים ותופעות פוליטיות.
3. להציע לסטודנטים יכולת התבוננות ביקורתית בסוגיות פוליטיות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לתאר את התהליך ההיסטורי של התפתחות המערכת הפוליטית והדמוקרטיה בישראל.
2. להציג את האירועים המרכזיים שעיצבו את המשטר הדמוקרטי בישראל.
3. להתבונן באופן ביקורתי ולנתח אירועים, תופעות וסוגיות פוליטיות המשפיעות על המערכת הפוליטית והחברה בישראל.

דרישות נוכחות (%) :

100%

שיטת ההוראה בקורס: דיונים והרצאות

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. הצגת הקורס + ציונות, המנדט הבריטי ותקופת היישוב
2. המעבר מיישוב למדינה ובניית המוסדות
3. הכנסת והבחירות לכנסת
4. מפלגות ודמוקרטיה בישראל
5. שאלת החוקה לישראל, חוקי היסוד ו'המהפכה החוקתית'
6. יחסים בין הרשויות
7. הממשלה ושירות המדינה
8. 'שומרי הסף': ועדות חקירה וביקורת המדינה
9. רפורמות פוליטיות
10. יהודית ודמוקרטיה

11. פוליטיקה של זהות: שסעים ושבטים
12. הדמוקרטיה הישראלית - לאן? + סיכום הקורס

חומר חובה לקריאה:

נושאי הקורס וקריאת החובה

שער 1: ראשית המערכת הפוליטית

שיעורים 1 + 2: מבוא והצגת הקורס; ציונות; המנדט הבריטי ותקופת היישוב; מעבר מיישוב למדינה ובניית המוסדות

- הורוביץ, ד וליסק, מ (1990). מצוקות באוטופיה. תל אביב: עם עובד. עמ' 9 - 27 (פרק 1).
- גל-נור, י ובלאנדר, ד (2013). המערכת הפוליטית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 21 - 75.

שער 2: רשויות השלטון בישראל, שאלת החוקה וחוקי יסוד

שיעורים 3 + 4: הכנסת והבחירות לכנסת; מפלגות ודמוקרטיה בישראל

- גל-נור, י ובלאנדר, ד (2013). המערכת הפוליטית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 155 - 204 (פרק 4: 'הכנסת - ראשונה בין שווים?').
- גל-נור, י ובלאנדר, ד (2013). המערכת הפוליטית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 522 - 546 (פרק 11: 'בחירות').
- גל-נור, י ובלאנדר, ד (2013). המערכת הפוליטית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 475 - 521 (פרק 10: 'מפלגות').

שיעורים 5 + 6: שאלת החוקה לישראל, חוקי יסוד ו'המהפכה החוקתית'; יחסים בין הרשויות

- גל-נור, י ובלאנדר, ד (2013). המערכת הפוליטית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 76 - 126 (פרק 2: 'ש חוקה במדינת ישראל?').
- גל-נור, י ובלאנדר, ד (2013). המערכת הפוליטית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 110 - 122; עמ' 293 - 302.

שיעורים 7 + 8: הממשלה ושירות המדינה; שומרי הסף

- גל-נור, י ובלאנדר, ד (2013). המערכת הפוליטית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 209 - 265 (פרק 5: 'הרשות המבצעת').
- גל-נור, י ובלאנדר, ד (2013). המערכת הפוליטית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 305 - 357 (פרק 7: 'מנגנוני ניטור').

• גבזון, ר. (2009). הרהורים על ועדות חקירה ועל מעמד המיעוט הערבי בישראל. תל-אביב:

אוניברסיטת תל-אביב (מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה). עמ' 5 - 27

שער שלישי: סוגיות במערכת הפוליטית הישראלית

שיעורים 9 + 10: רפורמות פוליטיות; יהודית ודמוקרטיה

- גל-נור, י ובלאנדר, ד (2013). המערכת הפוליטית בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 245 - 257.

• פלסנר, י ורהט, ג (2015). תכנית לתיקון שיטת הממשל בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 5 - 16.

• טלשיר, ג. (שנה). שם המאמר. עיר הוצאה: שם ההוצאה.

שער רביעי: פוליטיקה וחברה בישראל

שיעורים 11 + 12: פוליטיקה של זהות: שבטים ושסעים; הדמוקרטיה הישראלית - לאן?; סיכום

• הורוביץ, ד וליסק, מ (1990). מצוקות באוטופיה. תל אביב: עם עובד. עמ' 69 - 141.

• נאום השבטים (2015) של הנשיא ריבלין בכנס הרצליה (קישור לנאום המלא).

• הנאום השני (2016) של הנשיא בכנס הרצליה (קישור לנאום השני).

חומר לקריאה נוספת:
חומרים ראשוניים כגון הצעות חוק סקרי דעת קהל וכו' יוצגו בכיתה

מרכיבי הציון הסופי:
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 70 %
השתתפות פעילה / עבודת צוות 30 %

מידע נוסף / הערות:
ציון בונוס על השתתפות פעילה